

ארץ ללא הפסקה: איך מודים על ניסים שמתחדשים בכל יום?

ארץ ישראל היא הבית והארמון שהקב"ה גר בו ובית הוא מקום שמתחדש בכל רגע. הוא אינו מתקיים מכוח האנרציה או הזיכרון, אלא מתהווה מחדש ביחד עם האדם שמתהווה בכל בוקר מחדש. האדם משתנה כל יום והחיים הם אחרים מדי שעה ואהבה אמיתית בוקעת מכוח האישיות של היום.

ב"ה | פרשת תבוא | תשפ"ה

הזו? איך האסון לא קרה הרבה קודם ח"ו?

במטח הראשון מאיראן, ביום ו' ניסן בשנה שעברה, שוגרו 400 טילים לישראל והיו אפס! פגיעות. 400 טילים והמערכת עצרה את כולם. במטח האחרון מאיראן נורו בסך הכול 4 טילים - 2 לצפון ו-2 לדרום והשניים לדרום גרמו ארבעה הרוגים. איך יתכן ששני טילים חדרו את המערכת ואלף טילים ויותר לאורך כל המערכה לא חדרו? האם אפשר להסביר את הקיום שלנו רק באמצעים טבעיים?!

זה היה רגע של גילוי מהשמים שאמר: אני אתכם כל הזמן. אינני מסתפק בניסים של אתמול ולא בניסים של שלשום, אלא הודף כל התקפה מחדש. וזו הייתה הארה כבירה על מהות מערכת היחסים בין הקב"ה וארץ ישראל: הוא **בוחר בנו שוב ושוב**. הוא מחדש את האהבה בכל בוקר מחדש.

ארץ ישראל היא **הבית והארמון** שהקב"ה גר בו ובית הוא מקום שמתחדש בכל רגע. הוא אינו מתקיים מכוח האנרציה או הזיכרון, אלא מתהווה מחדש ביחד עם האדם שמתהווה בכל בוקר מחדש. האדם משתנה כל יום והחיים הם אחרים מדי שעה ואהבה אמיתית בוקעת מכוח האישיות של היום.

המשימה כעת היא להחזיר באותו מטבע במובן הרוחני ולהוסיף בכל יום מחדש. את מסירות הנפש של הלוחמים במובן הצבאי, נדרש להעתיק במובן הרוחני ובפתחה של שנה חדשה - בה מצפים לעוד ניסים גדולים אצל החטופים ואצל החיילים שמתגייסים לעוד מבצע, ובעיקר לניסי הגאולה השלמה בקרוב - עלינו לשאול איך צומחים כיום ולא עוצרים במה שעשינו אתמול או בשנה שעברה.

בחלק האחרון של השיעור נדבר על כך, כי "ארץ ישראל" היא

בשבוע שעבר היה מתח אדיר. גורמים מסוימים בעם ובתקשורת התאמצו ללבות את הדריכות: האם אנשים יתגייסו שוב למבצע נוסף בעזה? התשובה מופלאה ואי אפשר להישאר לה אדיש: אנשים חוזרים ולובשים מדים בפעם השישית והשביעית ומסכנים את חייהם בצורה הבסיסית ביותר. מסירות הנפש כוללת את החיילים עצמם, את נשותיהן עזות הנפש ואת ילדיהם הגיבורים.

כי ארץ ישראל היא הבית. היא החיים, היא היעד והתכלית של הכול - ובבית משקיעים כל יום. אנו אוכלים ושותים ויוצאים לעבוד מדי בוקר ולא מסתפקים במה שכבר נעשה.

כשחושבים על כך יותר, זה לא מתחיל מהלוחמים, אלא מהקב"ה. אם נשאל את עצמנו איך מגדירים את תשפ"ה? מה הרגע המעצב שלה? בעיניי, זו הייתה שנה של אהבה פועמת ומתחדשת מצד הקב"ה. ירח דבש של נישואים כל בוקר וכל ערב מחדש. הוא לא הסתפק בניסים של תשרי ולא בניסים של חשון, אלא שינה את הטבע כל יום מול כל התמודדות מצפון ומדרום.

הרגע המעצב שלי הוא דווקא כואב ופוצע, שמלמד המון על החיים כאן. בבוקר יום שלישי, ה-24 ביוני, תמה מלחמת 12 הימים מול איראן. במשך 12 ימים שייטנו בשמים, צופים בשיתוף פעולה עולמי בין ישראל וארה"ב לשם חיסול ראש הנחש של ציר הרשע. ואז הגיע המטח האחרון ברגעים האחרונים לפני הפסקת האש והרג 4 אנשים בבאר שבע.

כל אדם שאמונה בליבו שאל למה? מדוע מבצע מדהים היה צריך להסתיים באקט צורם? אם הקב"ה תמך בנו בצורה הכי ברורה לאורך המבצע, למה הזיכרון האחרון צריך להיות כואב? אין מאתנו מבין דרכי שמים, אבל זו המחשבה הפרטית שלי: המציאות אמרה לנו, האם עצרתם לחשוב כמה ניסים התרחשו עד ההתקפה

נעשית בשלב התכלית, כשהקמח מגשים את ייעודו ומגובל לעיסה בבית או במאפייה ועוד רגע מוכן לאכילה.

המלבי"ם משווה זאת לשלוש חגי ישראל: בפסח נוצר החומר של ישראל ויצאנו ממצרים כשאנו מעורבים במט שערי טומאה. בשבועות קיבלנו את התורה שהעניקה את הצורה. ובסוכות הוא חג האסיף, לאחר קיץ שלם של תורה ומצוות שאנו כבר בשלב התכלית וראויים לחיי העולם הבא.

מלבי"ם ויקרא כג, מג: בכל דבר יש חומר, צורה ותכלית – בלחם יש ג' ראשיות ולעומתם ג' מצות שנקראו 'ראשית'. עת נגמרה התבואה [פירות שבעת המינים] נגמר החומר וה'ראשית' היא מצות בכורים. עת מתמרה בכרי [גמר הכנת גרגרי התבואה בשדה] נגמרה צורת הלחם וה'ראשית' היא מצות תרומה. ועת נתגלגלה העיסה נגמר התכלית וה'ראשית' היא מצות חלה. כן העם בעת יציאת מצרים נגמרה המדרגה שהיא בערך החומר כשהוציאם מבית עבדים וצוה לאכל לחם עוני. בחג השבועות נגמרה הצורה על ידי קבלת התורה ... ובסוכות רמז אל התכלית שהיא העולם הבא.

כאמור, שלוש המצוות הללו חביבות כל כך על הקב"ה, עד שהעולם כולו נברא בשבילם. הארכנו בעבר (בשיעור על הפרשה חלה) כי המצוות הללו מביאות לשיא את תפישת ההשגחה של ישראל. הן באות אחרי יגיעת וזיעת החקלאי ועקרת הבית, שעשו והתאמצו למען גידולי התבואה והכנת העיסה, ובכל זאת מוסר היהודי לקב"ה את ה"ראשית": את החלק הראשון.

החלק הראשון נושא בתוכו כמיהה וקוצר נשימה של חודשים. הנביא ישעיהו אומר: "כביכורה בטרם קיץ אשר בעודה בכפו יבלענה". הפרי הראשון הוא הילד הראשון, שהחקלאי משתוקק אליו וחולם לבלוע אותו בעודו על העץ. ובכל זאת נושא היהודי את עינו לשמים ואומר: "רבש"ע, לך יש את מניות הרוב, לך חמישים ואחד אחוז ולי רק ארבעים ותשעה". שיא האמונה שבשבילו נברא העולם!

יהודי מאמין שעבודה לא מצמיחה פירות ותוספת עבודה לא מביאה תוספת צמיחה ופרנסה. אלא הפרנסה מהשמיים וההשתדלות הטבעית היא רק הכלי לממש את הברכה בדרכי הטבע. מספרים על מורה ששאל תלמיד: "מי הלביש אותך הבוקר?" "התלבשתי לבד!", ענה התלמיד. "אז ברכת ברכה לבטלה, ברכת מלביש ערומים?". כך כל ברכות השחר סובבות סביב אותו ענין, שלא בכוחנו אנחנו מתקיימים וחיים את חיינו הפשוטים, אלא הקב"ה מפעיל כל פרט ופרט בחיינו.

השראה לדרך החיים הנכונה בכל מקום, וגם בחוץ לארץ. הדרישה מיהודי היא להביא את ארץ ישראל אליו ולעשות סביבו אווירה של ארץ ישראל. לכוון רגליו בכל מקום בעולם, כאילו הוא עכשיו בירושלים.

כדי להבין היטב, נדון בשתי תמיהות מרתקות בפרשת הביכורים: מדוע מביא הביכורים מדגיש שהוא מעיד "היום" על ניסי ה' בארץ, ככתוב "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלוך כי באתי אל הארץ" – דבר שלא מצאנו כמותו במצווה אחרת? וכי הוא חותם על שטר כתובה או חוזה נדל"ן עם חביות משפטיות, שחשוב לדעת את תאריך האמירה?

עוד נברר עניין יסודי: מה הקשר בין הביכורים ובין הכוהן בבית המקדש? מדוע מביא הביכורים טורח להרחיק לכת עד ירושלים למסור אותם לידי הכוהן בבית המקדש? וכי בהפרשת חלה ותרומה – שהן שתי המצוות התואמות לביכורים – עולים לירושלים? ובכלל, אם מעלים את הביכורים לירושלים, למה לא נביא אותם למלך, כהודאה לאומית וכללית על זכות הישיבה בארץ?

במכתב תמציתי שנכתב סמוך לקום המדינה, מציג הרבי מליובאוויטש תפישה כבירה: ארץ ישראל היא מערכת יחסים תמידית עם הקב"ה. לכן מביא הביכורים צריך להדגיש את הניסים שעושה הקב"ה בארץ "היום", והוא הולך אל הכוהן בבית המקדש, כדי להתחייב בחזרה לקדש את הארץ "היום".

ב. חז"ל אומרים כי העולם נברא בשביל שלוש מצוות שנקראו "ראשית". הבריאה נקראת בשם "ראשית", ככתוב "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ" וכך מגדיר הקב"ה שלוש מצוות בשם "ראשית". אלו שלוש מתנות שמביא האדם מתוך ראשית היצירה שלו. הדבר רומז כי "בראשית" היא הסיבה והתכלית: בשביל ראשית. ה"בראשית" נוצרה עבור שלוש מצוות ה"ראשית".

1. בראשית רבה א,ד: בזכות ג' דברים נברא העולם – בזכות חלה ובזכות מעשרות ובזכות בכורים. שנאמר 'בראשית ברא אלוקים' ואין 'ראשית' אלא חלה, שנאמר 'ראשית עריסותיכם תרימו חלה' ואין 'ראשית' אלא מעשרות, שנאמר 'ראשית דגנך' ואין 'ראשית' אלא בכורים, שנאמר 'ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלוך'.

המלבי"ם כותב חילוק חשוב על רצף שלוש המצוות: הן משלימות אחת את השנייה. הן באות בשלוש שלבי התפתחות הצומח: הביכורים באים בשלב החומר, כשהפרי רק התחיל להתבשל על העץ ומסמנים אותו לביכורים. מעשרות באים בשלב הצורה, כשהתבואה סיימה לצמוח וקיבלה את ייחודיותה. הפרשת חלה

1 בכך מבוארת נקודה נפלאה: הדחייה הראשונה בהיסטוריה, שהובילה אל הרצח הראשון בהיסטוריה היא דחיית קרבן קין מפני הבל. הבל שהיה רועה צאן הביא מבכורות צאנו וקין שהיה איש אדמה הביא פשתן מפירות שדהו. קין הביא גידול משובח – פשתן – אבל לא מהפירות הראשונים. הקב"ה קיבל את הקרבן של הבל ודחה את הקרבן של קין.

וכל אחד שואל: א. למה קורבנו של קין נדחה והרי הביא מזרע משובח? ב. מה באמת הייתה המחלוקת בין קין להבל, שקין הביא פירות משובחים, אבל לא הביא מהראשונים? אלא זה גרעין שלוכד את עצם השקפת העובד: הבל נתן לקב"ה את הראשון, ובכך ביטא את אמונתו שהצמח לא צומח בלי ברכת שמים. לעומת זאת, קין טען שמגיעה לקב"ה תורה על ההשגחה הכללית שלו, אבל לא את התורה הראשונה. הטבע עצמו הוא יצירה נפרדת שמנהלת על ידי העובד. קין עבד וטרח בהצמחת השדה ואילו הקב"ה השגיח מעל ונתן דחיפה כללית, ובעומק הדברים, זה חטא עבודה זרה בדקות.

בהערה² הובאה דוגמה אקטואלית מהדרך בה מנהל הקב"ה את חייה הפרנסה שלנו.

עד כאן נקודת ההשוואה והדמיון בין שלוש מצוות ה"ראשית". מכאן מתחילים ההבדלים הבולטים בין מצוות הביכורים לשתיים האחרות. הפער הבולט ביותר הוא כמובן טורח ורעש המסע לירושלים. בעוד שתירומות והפרשת חלה נעשית בשקט בשדה או במאפיה, והכוהן בא לקחת את שלו, הביכורים היא מצווה ציבורית שנעשית ברעש גדול ובטרחה גדולה עד העיר ירושלים.

אדם בארץ ישראל שצמחו אצלו פירות משבעת המינים כמו תאנים או ענבים, נוטל גמי ומסמן את הפירות הראשונים שהחלו להבשיל. כאשר הפירות מוכנים לאכילה, אוסף אותם לסל וממתין עד שיתקבצו עוד מבני עירו וכולם עולים לירושלים בשיר ובזמרה. בדרך יוצאים כל בני העיירות היושבים על תוואי הכביש ויוצאים לשיר ולשמוח איתם, עד שמגיעים לירושלים ומוסרים את הפירות לכוהן.

רמב"ם ביכורים ד: כיצד מעלין את הבכורים? כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד כדי שלא יעלו יחידים, שנאמר ברוב עם הדרת מלך ... ובשחר הממונה אומר קומו ונעלה ציון אל ה' אלהינו, והשור הולך לפניו וקרניו מצופין זהב ועטרה של זית בראשו להודיע שהבכורים משבעת המינים והחליל מכה לפניו ... והם הולכין בכל הדרך וקורין 'שמחתי באומרים לי בית יי' נלך' ולא היו מהלכין ביום אלא שתי ידות בלבד ... והפחות והסגנים והגזברים יוצאין לקראתן מירושלים.

נחשוב על המאמץ שזה דרש: מדובר היה על אמצע השנה החקלאית, הדרך לירושלים הלך וחזור ארכה שבועות ארוכים והרמב"ם מדגיש שלא היו הולכים ביום "אלא שתי ידות בלבד". וכל אחד שואל לשם מה? ומדוע בביכורים ולא בתרומה וחלה? במיוחד שאין שיעור למצוות הביכורים ואפילו אדם עצמאי, שאינו חקלאי שמחזיק משק ענק לסחורה, אלא מגדל פירות בחצרו לתחביב, צריך לעלות לירושלים עבור כמה תאנים שצמחו בחצרו. ותמיהתו של האלשיך עולה מאליה:

אלשיך ריש פרשתנו: החרדה אשר חרד הוא יתברך על מצות בכורים - שיחרד איש מביתו ומעירו וילך רגלי עם אשכול ענבים אחד ומן התאנים והרימונים מעט מזער ..

וישם בטנא ועל כתף יישאנו ... ויתקבצו יחד כל בני עיר בחליל ומיני זמרה ... ומה קול החרדה הזאת על שווי פחות מחצי דינר?

סביר לומר שהייחודיות של הביכורים היא בגלל שהם הודאה כללית על ניסי העם והארץ. הביכורים באים **משבעת המינים שהשתבחה בהם הארץ**, בניגוד לתרומה וחלה שבאים מכלל התבואות או החיטים. שכן הביכורים אינם הודאה פרטית על הצמיחה בחצרו, אלא הודאה כללית על נס ההגעה והישיבה בארץ. אדם זוכה לגור בה שנה אחרי שנה, עד שזוכה לטעת עץ ולעבור שלוש שנות ערלה עד שמגיע להבאת הביכורים וכל השבח וההודאה מתכנס לתוך הבאת הפירות משבעת המינים.

אכן מצוות הביכורים מתייחדת בכך, שמביא הביכורים אומר פרשה גדולה של "מקרא ביכורים". פרשתנו ממשיכה ומצווה על המביא לבית המקדש, לומר פרשה בה מודה על כל ניסי ישראל מ"ארמי אובר אבי" עד "ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הטובה". לכן ההבאה צריכה להיות ציבורית ושמחה במיוחד ולכלול את כל העם אשר בדרכים.

אולם עולה השאלה הבאה: מדוע הביכורים שייכים אל הכוהן בבית המקדש? כיצד הם נכנסו למתנות כהונה? היינו אמורים להביא אותם אל **משכן מלך ישראל כדי להודות על הנס הלאומי?**

עוד תמיהה מרכזית:

דברים כו,ג: ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלוך כי באתי אל הארץ אשר נשבע יהוה לאבותינו לתת לנו.

מביא הביכורים מדגיש בפרשת "מקרא ביכורים" כי הוא אומר את דבריו "היום". הדגשה שקיימת רק בביכורים ולא בשום מצווה אחרת בתורה. רש"י מרגיש בקושי ומבאר:

רש"י: פעם אחת בשנה ולא שתי פעמים.

פרשת "מקרא ביכורים" אומרים רק פעם בשנה, כמו ברכת שהחינו. לכן אם יש כמה מינים בחצר ואחד מיהר להתבשל והוא עלה אתו לירושלים ואמר את הפרשה, ואחר כך התבשל מין נוסף

2 חברת "אל על", חברה התעופה הלאומית של ישראל, מתמודדת מיום הקמתה עם קשיים כספיים. "אל על" נדרשת להשקיע כספים גדולים בביטחון, נאלצת להאריך מסלולי טיסה בגלל מדינות עוינות שלא מאפשרות לעבור מעליהן, יש נוסעים שמחרימים אותה בתור חברה ישראלית ועוד. הקשיים הגיעו לשיא בשנות הקורונה, בהן עולם התעופה התרסק ו"אל על" צנחה לקרקע.

מדינת ישראל לא יכולה להישאר בלי חברת תעופה לאומית שנאמנה רק לצורכי המדינה, וייחלה למצוא משקיע שיגאל את החברה מייסוריה. הממשלה התחייבה להעמיד הלוואה בת 400 מיליון דולר למי שיישא בסיכון העסקי.

"קני רוזנברג", איש עסקים חרדי מניו יורק, בעל רשת בתי האבות הסייעודיים centers health care, לקח את הסיכון. קני אינו ישראלי והוא רשם את החברה על שם בנו אלי, אברך כולל בירושלים. עם קניית החברה, משפחת רוזנברג הכריזה כי החברה לא תעבור בשבת, למעט מקרי פיקוח נפש. בעל החברה דרש לבטל את הטיסות היוצאות מיד במוצאי שבת משרות תעופה ברחבי העולם ומכריחה את הצוות לחלל שבת כדי להספיק את הכנת המטוס והעלאת הנוסעים.

אתם מכירים את העם שלנו... קמה סערה: הדוס יסגור את החברה בל"ג בעומר וחנוכה... אבל ההמשך ידוע. בשלוש שנים האחרונות מתמודדת מדינת ישראל עם מבצעים צבאיים מורכבים והמלחמה שבאה בעקבותיהם. רוב חברות התעופה התנתקו מישראל ואל על הפכה להיות השער היחיד לארץ. הרווחים של אל על מזנקים מדי רבעון לשמים, ההכנסות ברבעון הראשון של 2025 עמדו על 773 מיליון דולר, וקני רוזנברג זוכה להוכיח לעולם כולו: מי ששומר שבת - השבת שומרת עליו.

- הוא מביא ביכורים ואינו קורא שוב. לכן מדגיש "הגדתי היום" כי זאת הפעם הראשונה שהגיע השנה.

החתם סופר כותב הסבר מחודד: פרשת מקרא ביכורים נאמרת רק בין שבועות לסוכות, אבל מי שמביא ביכורים אחרי סוכות - מביא ואינו קורא. לכן מביא הביכורים אומר "היום" ובכך מדגיש שמסכים לקידוש בין דין ומיהר לבוא היום - לפי חישוב בין דין שעומדים לפני סוכות.

אולם אנו רוצים למצוא בהדגשה "היום", את מהות הקשר הפועם והחי בין הקב"ה לארץ ישראל.

ג. נוסף חידוד מיוחד ומרחיב את הלב בפרשת ביכורים (שאו"ל מיישב את ההדגשה "היום"). פרשת "מקרא ביכורים" מונה את ההצלות המתמשכות שעברו על ישראל מאז היותנו לעם ועד היום:

2. **דברים כו:** וענית ואמרת לפני ה' אלוֹקֶיךָ ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב: וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה ... ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ... ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש.

מכל הצרות שעברנו עד ההגעה ארצה, מקריא הביכורים מציין שני אירועים: הצרות שעולל לבן ליעקב, "ארמי אבד אבי" שהוא לבן הארמי ש"ביקש לעקור את הכול" כדברי ההגדה של פסח, וסבלות מצרים. זה פלא: הרי יעקב עבר קשיים חמורים בהרבה מהמרדף של לבן אחריו, כמו **צרת עשו** שרצה לחסל את יעקב ומשפחתו? גם תמוה שמזכירים דווקא את הקשיים במצרים ולא את הקשיים במדבר, בלי מים ובלי אוכל שהיו יכולים להביא חלילה לסופו של העם?

האלשיך עונה רעיון מבריק בקשר לצרה הראשונה, צרת לבן: האמת היא שלבן היה זה שגרם בעקיפין לירידה למצרים עם כל הצרות שהיו שם. משום שהירידה למצרים הייתה בעקבות מכירת יוסף, ועצם המריבה בין האחים השתלשלה מכך שלבן החליף את רחל בלאה וגרם ליעקב אבינו להינשא לשתי אחיות, מצב שיצר תחרות תמידית במשפחה שהובילה למכירת יוסף. בלא לבן, יעקב היה מתחתן רק עם רחל ואז יוסף היה הבכור וכל שאר הילדים היו נולדים מאימא אחת.

אלשיך: ארמי אבד אבי - מי שגלגל גלות מצרים היה ארמי שהחליף את לאה ברחל שעל ידי כן נתגלגל בקנאתם למצרים כי אם היה לוקח רחל מיד היה נולד יוסף במקום ראובן וסרה קנאת אחיו.

הרבי מוסיף הסבר מיוחד במינו: האדם הוא יצור נוסטלגי, הוא חווה את חייו על רקע ההשוואה לעבר וטבעו להתרגש שבעתים **מחוויה מתקנת**. כאשר חווה בזמנו כישלון בפרויקט מסוים ואחר כך זוכה לתקן ולראות הצלחה באותו עניין עצמו, התפעלות הלב שלו כפולה.

עומד יהודי שזכה להגיע לארץ ולהתיישב בה בקביעות, עד שהוא

נוטע עץ ומביא פירות ביכורים. ואז נזכר בשני אירועים קודמים שעמד **קרוב לזה ולא זכה**. פעמיים לפני ההגעה לארץ, יהודים היו במצב של מגורים ממושכים במקום אחד וכמעט השיגו קביעות ורוגע - ואז קפץ עליהם הרוגז ונאלצו להסתלק משם. יעקב גר בבית לבן עשרים שנה רצופות, נולדו לו אחד עשר ילדים והתעשר ואולי לרגע חשב שהגיע אל המנוחה והנחלה ואז לבן הציק לו והבריה אותו. בני יעקב ירדו למצרים, גרו שם למעלה ממאה שנה והיו בטוחים שהגיעו לחוף מבטחים ושוב קפץ עליהם רוגז פרעה.

שתי האכזבות ההן מעוררות ביתר שאת את **הכרת הטוב על מה שזכה כעת**.

ליקוטי שיחות יד/40: מצוות הביכורים לא הייתה הודאה רק על עצם נתינת הארץ, אלא גם ובעיקר עבור זה שבא אל הנחלה **בהתיישבות קבועה וזכה להביא פירות לה'.** לכן בכדי להזכיר גודל החסד הזה, מזכיר דוגמתם, חסדי המקום שנעשו לאבותינו בעת היותם במקום קבוע ובמקום ההוא לא זכו לשום טוב, ואדרבה, עמדו עלינו לכלותנו. וזהו שמזכיר דווקא חסדי המקום אצל לבן הארמי ובארץ מצרים, משום שבשני המקומות הללו ישבו באופן קבוע ועדיין הייתה צפויה להם סכנת כליה ח"ו.

אולי יש לומר שבכך מומתקת הדגשת "הגדתי היום": אני מודה היום לאור **השוואת מצבי כיום**, לעומת מצבי השלילי בעבר, שהופכת את ההודאה לעמוקה ומרגשת.

מכאן נמשיך אל הביאור המהדהד שכתב הרב, זמן קצר אחרי תום המנדט הבריטי והקמת המדינה. הביאור מיישב את כלל השאלות שהובאו לעיל: עצם טיחת מסע העלאת הביכורים לירושלים, הבאתם אל הכוהן ולא אל המלך, וההדגשה "הגדתי היום":

3. **ליקוטי שיחות יט/521:** הערתי שאינו מובן, מה שאומר 'הגדתי היום' על מה שאירע זה כמה מאות שנים. והערתי אל הכוהן ולא אל המלך, כי סיפורים כאלו שייכים יותר למנהיג מדינה ולא לכהן. ופירשתי ד'היום באתי', היינו דבכל יום ויום מחדש צריך לזכות לישיב **מחדש** בארץ יש-ראל והוא על פי מה שנאמר 'ולא תקיא הארץ אתכם וגו'.

ההדגשה "היום" מייצרת פן חדש בקשר בין הקב"ה וארץ ישראל: **צמיחה והתחדשות תמידית**. הארץ היא אינה מכשיר חשמלי שקונים פעם אחת ולא מזיזים, אלא היא החיים עצמם. היא מעון הקשר והחיים המשותפים של הקב"ה וכנסת ישראל. היא הבית בו מתאחדים הדוד והרעיה. ובית הוא מקום שאמור להתאים לתפקידו מדי יום מחדש. צורת הקיום בו היא כזו בו אדם שואל בכל יום את עצמו איך הנישואים שלו היום? מהו עושה ומוסיף בהם היום?

אישה מתלוננת לבעלה: "הרבה זמן לא אמרת שאתה אוהב אותי". -"תראי, לפני 25 שנה אמרתי לך מילים יפות, אם משהו ישתנה - אעדכן אותך..."

בכך מובנות השאלות שהעלינו בתחילת הדברים: מדוע רעש וטריחת המסע לבית המקדש ואין מוסרים הביכורים לכוהן בעירו? ומדוע מעלים הביכורים לכוהן ולא למלך? כדי לזכור מה מחייבים

הניסים בארץ ישראל: תוספת קדושה והשראת השכינה בארץ, שתבטא את נוכחות המלך כאן.

יתירה מכך: מביא הביכורים מדגיש "הגדתי היום". הוא מבטא את הכרתו בכך שהקבה מחדש ניסיו בכל יום מחדש ואינו מסתפק במה שקרה אתמול. הדבר מחייב את מביא הביכורים לחדש מסירותו לקדושה היום ולא לעצור במה שעשה בעבר.

צורת הקשר הזו בולטת במיוחד בארץ ישראל, אבל היא מחייבת גם אדם שנמצא בחוץ לארץ. הצמח צדק אמר פעם ליהודי שרצה לעלות לארץ: "תעשה כאן ארץ ישראל". שליחותך היא להרים את המקום בו אתה נמצא לאווירה של ארץ ישראל. ולכן מה שבולט במיוחד בארץ ישראל - הוא למעשה צורת החיים הנכונה בכל מקום בעולם.

בהערה³ הובא סיפור חזק אודות החיוב של חוץ לארץ להביא אליה את הארץ.

ההבנה הזו, שצורת החיים האידיאלית של יהודי בכל מקום בעולם, היא באופן של צמיחה והתחדשות קבועה היא מיסודות המחשבה של הרבי ומיישבת שתי שאלות נהדרות ומושכות את הלב.

א. איך התורה מתעלמת מהאירוע החשוב בהיסטוריה ואינה קובעת חג לזכר מעמד מתן תורה?

בכל אחד מהחגים יש "כי". התורה מבארת היטב את טעם החג: בפסח - "כי בו יצאת ממצרים". ביום כיפור - "כי יום כיפורים הוא לכפר עליכם". בסוכות: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל". אולם שבועות וראש השנה יצאו מהכלל ובהם אין "כי". נאמרה רק חובת המצווה, אבל לא מוסבר מה יום מיומיי. ובעוד שבראש השנה רמוזה מהות היום, באומרה "יום תרועה הוא לכם" וידוע שהשופר קשור עם המלכת המלך והתעוררות רחמים בדיון, הנה בחג השבועות אין רמז למהות היום: "וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה'". אבל מהי קדושת היום שמצריכה חג מקרא קודש?

כמובן, חז"ל הבינו שהתורה רומזת לאירוע הכביר שהתרחש שבועה שבועות אחרי יציאת מצרים - מתן תורה על הר סיני שאירע בשישי

בסיון. כך אומרים בסידור: "ביום חג השבועות הזה, זמן מתן תורתנו". אבל ההבנה הפשוטה מגדילה את התמיהה: למה התורה רומזת ולא אומרת? במיוחד שחג השבועות לא מוכרח לחול באותו יום של מתן תורה. ידועים דברי הגמרא כי חג השבועות יכול לחול "פעמים חמישה, פעמים שישה, פעמים שבעה" (ראו בהערה⁴). והתמיהה מתעצמת.

הכלי יקר, רבי אפרים שלמה מלונטשיץ, דרשן פולני דגול לפני כ-400 שנה, עונה רעיון יסודי. הדברים הפכו להיות אחד מאבני היסוד בתורת הבעש"ט ומהרעיונות השגורים בכתבי הרבי:

כלי יקר ויקרא כג, טז: 'והקרבתם מנחה חדשה לה' - רמז ליום מתן תורה, כי התורה צריכה להיות חדשה אצל האדם בכל יום כאלו היום קבלה מהר סיני. ומה שלא נזכר בתורה בפירוש כי יום זה מ"ת, וכן לא נזכר בפירוש כי ראש השנה הוא יום הדין - טעם שניהם אחד הוא: שצריך האדם שיהיה דומה לו בכל יום ויום כאלו באותו יום קבלה מהר סיני, שהתורה נמשלה לדר זה, שכל זמן שהתינוק ממשמש בה הוא מוצא בה טעם חדש וכך כל ההוגה בה מוצא בכל יום טעם חדש. וזה טעם העלם יום דין של ר"ה, כדי שלא ילך בשרירות לבו ויסגל עונות כל ימות השנה ויחשוב לתקן בהיותו קרוב ליום ה', אלא ידמה בנפשו כאלו בכל יום ויום ה' יושב על כסאו למשפט ומתבקר פנקסו.

התשובה ניתנת בכל בוקר ובכל פעם שעולים לתורה: "אשר נתן לנו תורת אמת ... ברוך אתה ה' נותן התורה". התחלנו בלשון עבר וסיימנו בלשון הווה. כי בכל יום מתייחד הקב"ה עם ישראל ונותן לנו את התורה. יהודי מקבל בכל יום תשובות לשאלות שלו באמצעות התורה ומוצא באותיותיה מרגוע לנפשו. אדם שומע שיעור ושואל את עצמו, איך הרב ידע לדבר בדיוק על מה שמציק לך? ובכן, הרב לא ידע, אלא הקב"ה מעניק בכל יום את התורה כפי שבני האדם צריכים לשומעה היום.

ב. עוד רעיון עוצמתי ונפלא: קראנו אתמול בפרשת "כי תצא": "ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים". הנושא הוא "אשת יפת

3 הגאון רבי חיים אטנער היה משרידי גרולי פולין שלפני המלחמה. הוא הספיק להגר ללונדון לפני עלייה הכורת הנאצי ומשם לארצות הברית וכיהן כראש ישיבת "חפץ חיים" בניו יורק. במשך השנים נרקם קשר עמוק בינו ובין הרבי ופעם הגיע לפגישת יחידות עם אשתו, הרבנית אסתר.

הן חוו עוגמת נפש בבית. בנם הצעיר, יעקב (ג'ק) ירד מדרך התורה ועלה החשש שהוא יישא בחורה שאינה יהודייה. כשנכנסו אל הרבי לא היו מסוגלים להעלות את הנושא, אבל הרבי שאל מעצמו מדוע אינם מזכירים את הבן לבקשת ברכה? האימא פרצה בבכי וסיפרה את המצב. הרבי חשב רגע ואמר מילים שנשמעו כאילו פונות לשמים: 'השידוך שלו נמצא בארץ הקודש ועליכם לשכנע אותו לטוס לארץ והשי"ת יזמן אותו למצוא את שידוכו'.

הם חזרו הביתה וסיפרו ליעקב בהתלהבות על הוראת הרבי, אבל הוא דחה אותם. הוא רצה בית אמריקאי ולא עניינה אותו נערה ישראלית. בפעם הבאה אצל הרבי סיפרו את המשך והרבי הגיב בצורה מדהימה: "אין ברירה וארץ ישראל תצטרך לבוא אליו". האימא רצתה לשאול מה הכוונה, אבל בעלה רמז לעצור: 'תסמכי על הרבי'.

חלפו כמה שבועות וגברת אטנער נכנסה לחנות תכשיטים בניו יורק. עובדת צעירה טיפלה בה באדיבות וכמו אימא יהודייה, הגברת אטנער מיהרה אל בעלת החנות לרחוץ 'מאין באה ולאן היא הולכת'... התברר שזו אחיינית שלה מתל אביב שהתקשרה לפני שבועיים שהיא מוכרחה לתפוש אוויר ורוצה לבוא לניו יורק. הגברת אטנער גרמה לכך שהנערה והבחור נפגשו וברוך ה' הם נשואים כבר עשרות שנים (פרשיות עם הרבי במדבר/229, הרב אהרן רב הלפרין).

4 בעבר היו קובעים ראש חודש על פי ראיית מולד הירח, ואם גם ניסן מלא וגם אייר מלא, ספירת חמישים הימים נשלמת בחמישי בסיון, יום לפני מתן תורתנו. מנגד, אם אייר וסיון יהיו חסרים, ספירת חמישים הימים תסתיים בשביעי בסיון, למחרת מתן תורה. רק אם אירע - כפי שנקבע בלוח השנה הקבוע שלנו - שניסן מלא ואייר חסר, חמישים הימים נשלמים בדיוק ביום מתן תורתנו, שישי בסיון.

גם היום יכול להיווצר פער בין יום החמישים ליום מתן תורה, כאשר עובר את "קו התאריך", הקו שמפריד בין היום הזה ליום הבא (קו גריניץ) והוא או מרוויח יום וחוזר ליום הקודם או מפסיד יום ומדלג ליום הבא ואכמ"ל.

חכמינו למדו מהפסוק "שאו ידיכם קודש", שיש להיטהר לפני התפילה והאיש החליט שזאת תהיה התוספת שלו בפתחה של שנה. הוא חי בעיר חרדית שכל בית כנסת מתהדר בכיור מים בכניסה והידור המצווה היה קל לביצוע.

חלפו עשרה חודשים, ובשבוע האחרון של חופשת אב, הסיע את אשתו לרחוץ בחוף הים של תל אביב. עמדו בפניו שתיים עד שרעייתו תשוב לרכב והוא החליט לרוץ על שפת נחל הירקון.

לקראת השקיעה שמע קריאות "מנחה, מנחה" ואנשים התאספו לתפילה. היה עליו למצוא מים לנטילת ידיים טרם התפילה, אבל לא נראה ברז באופן. חלף בו הרהור של קלות דעת, שהוא לא התכוון למנחה ליד שפת הים, אבל התחזק בהחלטתו למצוא מים. "הצלחתי להתמיד עשרה חודשים ולא אקלקל רגע לפני ראש השנה".

הוא לקח כוס חד פעמית וירד ממפלס ההליכה אל שפת הנחל כדי לשאוב ממימיו. לפתע ראה יד בתוך המים. לתומו חשב שמדובר ביד של בובה, אבל פתאום צץ ראש מאחורי היה. הוא נתן צרחה וקפץ פנימה. ילדה קטנה החליקה למי הירקון ואיש לא הבחין בה. כאיש עזרה ראשונה הוא עשה בזריזות מה שצריך: נתן לחיצה על הבטן והיא פלטה את המים החוצה.

ההחלטה הטובה שלו מערב ראש השנה, העניקה חיים לילדה קטנה והצילה משפחה שלמה.

הנה מסקנת הדברים הלכה למעשה:

ספר המאמרים תרח"ץ/כד: חסידים הם המתנהגים לפני משורת הדין דהנהגתם היא לשבור גם הרגילות הטובות המיוסדים על פי דיני התורה ולהחמיר על עצמו להיות כל ענין עבודתם בעילוי מדרגא לדרגא. וכמו שכתוב במקום אחר שבכל ר"ה צריכים לקבל תוספת הנהגה ביראת שמים וברגילות במידה טובה ועי"ז גורמים גילוי האור בכל העור-למות יותר מכפי הקצוב.

תואר, שהובאה ארצה כשבית מלחמה ואחד הלוחמים רוצה לשאת אותה לאישה. הוא אינו מורשה לעשות זאת מיד, אלא מניח לה לבכות "ירח ימים" על הוריה מהם נותקה ואחריהם רשאי לשאת אותה.

העין נעצרת במילה "ירח": מדוע "ירח" ולא "חודש"? התיאור השגור למחזור הירח הוא "חודש": החל מהמצווה הראשונה, "החודש הזה לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה" והמשך בכלל פסוקי התורה בהם מופיעה המילה "חודש" עשרות פעמים.

התיאור "ירח", לעומתם, הוא נדיר ומופיע שלוש פעמים במקרא. כאן בפרשת "אשת יפת תואר", לפני כן בלילת משה נאמר: "ותצפנהו שלושה ירחים", וכן בפרשת וזאת הברכה: "וממגד גרש ירחים". מה קושר בין שלוש המופעים החריגים, שעל פניהם אין ביניהם דמיון?

מצאתי יהלום זוהר בחיבור קטן שנכתב לפני 250 שנה באי ג'רבה בטוניס, בשם "מכתב לחזקיהו", מאת "חכם חזקיהו פרץ": המילה "חודש" מייצגת התחלה ויציאה לדרך חדשה, בעוד שהמילה "ירח" מסמלת סוף ודרך ללא מוצא. כך כתוב: "כי יקח איש אישה חדשה", כי ההתחלה קשורה עם "חידוש", לעומת "וממגד גרש ירחים", כי הגירויים קשורים עם "ירח".

הדבר נקבע להלכה: שטר כתובה מתחיל "בכך וכך לחודש שאנו מונים כאן". לעומת שטר גט: "בכך וכך לירח שאנו מונים". המילה "חודש" מסמלת התחלה ותקווה, בעוד המילה "ירח" מסמלת סוף.

כאשר משה הפעוט חוגג "שלושה ירחים", אמו חשה דאגה שוברת לב של פרידה. עליה להניח את התינוק בתיבת גומא ולהושיט אותה לחסדי הגלים. מי יודע לאן תישא הרוח את התיבה במימיו הסוערים של הנילוס? האימא חשה כמו "גרש ירחים", כמו אדם שנגזר עליו לגרש את יקירו מביתו.

בדומה לכך רומזת התורה בחריפות לאותו גבר שהביא את אשת יפת תואר: "ובכתה ירח ימים". מותר לך לשאת אותה, אבל הנישואים הללו לא יובילו לאושר של התחלה, אלא לגירושים שנמצאים מעבר לפינה. הבאת אישה שאינך יודע דבר על עולמה הפנימי, ערכיה ואמונותיה ורק התמכרת לראיית העין שיפתה בעיניך. ההמשך עלול להיות "גרש ירחים".

המשמעות המילולית נושאת השראה משנת חיים (לפי שיחת הרכי פרשת "החודש" תשל"ב): לחיות זה להתחדש. החיים הם לבקר במקומות שעוד לא היינו. לחוות שינוי, הפתעה ופריצת גבולות. האדם נברא "בצלם אלוהים" ומופעל בבטריה של בורא ובמנוע של יוצר ולכן אינו מסתפק במה שכבר השיג.

לכן המילה "חודש" מספרת על חיים שיש בהם תקווה ומעוף, בעוד המילה "ירח", מסמלת זמן שחוזר על עצמו שוב ושוב ללא עתיד ותקווה. כשנטבול את התפוח בדבש ונבקש "שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה", עלינו לשאול מה עושים כדי שהשנה הבאה תהיה באמת "חדשה"?

נסיים בסיפור מופלא: בערב ראש השנה תשפ"ב, אברך מביתר עילית, קיבל על עצמו הידור מצווה חדש לקראת השנה העומדת בפתח: להקפיד ליטול את הידיים לפני התפילה.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il